

Ofschoon het tijdperk der ontwikkeling, door Levinstein overzien, slechts een kleine fractie is van dat in Haeckel's vergelijking tusschen de ontogenese en de phylogenese bedoeld, toch is het van algemeen biologisch standpunt niet zonder gewicht het betoog van Levinstein te volgen.

Hij begint met op te merken, dat het kind bij het teekenen, met name van de menschelijke figuur, waarin het kind het meeste belang stelt, een zeer regelmatige ontwikkeling vertoont; men kan, zegt hij, feitelijk met vrij groote nauwkeurigheid voorspellen, op welke wijze van jaar tot jaar een kind zijne teekeningen zal wijzigen.

Inderdaad zijn de tabellen, welke dit duidelijk moeten maken, zeer instructief; terwijl b.v. op 4-jarigen leeftijd in 45% der gevallen de menschelijke figuur van armen is voorzien, zijn op 8- en op 12-jarigen leeftijd de cijfers resp. 76% en 95%; het haar wordt op den leeftijd van 4, 8 en 12 jaar resp. in 6, in 38 en in 73% der gevallen aangeduid. Eenzelfde verschijnsel wordt waargenomen wanneer men let op de wijze, waarop de verschillende lichaamsdeelen worden weergegeven; aanvankelijk wordt een extremiteit door een enkelvoudige streep aangeduid; naarmate de leeftijd stijgt, vermeerdert ook het aantal kinderen, die in plaats van een enkele lijn een dubbele lijn gebruiken; het oog, aanvankelijk een punt of kringetje, wordt geleidelijk van oogleden en van wenkbrauwen voorzien. Ook de stand der lichaamsdeelen staat onder den invloed van den leeftijd; op 4-jarigen leeftijd worden in slechts 2% der gevallen oogen en mond in profiel geteekend; op 8-jarigen leeftijd is het percentage tot 46, op 12-jarigen leeftijd tot 68 gestegen.

Niet minder belangrijke veranderingen ondergaat de kleedij; een hoed, op 4-jarigen leeftijd in slechts 30% der gevallen geteekend, wordt door een kind van 8 jaar in ongeveer 80% der teekeningen aangegeven; belangrijk grooter is nog het verschil ten aanzien van de rok en van de haartooi.

Vergelijkt men de tabellen van Levinstein dan kan daaruit worden afgeleid, dat het kind eerst op den leeftijd van 10 à 12 jaar den mensch compleet teekent, d. w. z. met het volledig aantal organen, met de noodige kleedij en in tamelijk goeden stand. Begrip van verhoudingen ontbreekt aanvankelijk en wordt slechts langzamerhand verkregen.